

DR. IZ OSTAVŠTINE
BUŽANČIĆ - DANICE BOŽIĆ -
USPOMENU NA ZAHVALNU

ČETIRI PRAVILNIKA BRATOVŠTINA IZ SPLITSKOG VELOG VAROŠA

Senko Božel Božanić

ČAKAVSKA RIČ, SPLIT, 1984, BROJ 1—2;

Posebni otisak

*Tanja
Mukutke*

Nevenka Bezić-Božanić

Split

UDK 800.87:801.82:808.62

ČETIRI PRAVILNIKA BRATOVŠTINA IZ SPLITSKOG VELOG VAROŠA

Rad primljen za tisak 10. lipnja 1984.

Prema Farlatiju u Splitu se u XII stoljeću spominju već neke bratovštine, koje je crkveni sabor 1186. godine zabranio. U XIV stoljeću spominje se više bratovština,¹ a najpoznatija je ona sv. Nikole de Sdoria, koja je pripadala splitskim pomorcima. Uspoređujući arhivske podatke i povijesna zbirvanja Grgo Novak zaključuje da je ona postojala već 1349. godine, a 1363. godine spominju se njeni gaštaldi Čibram Kantijev i Nise Zanićev.² Pravilnik te bratovštine sačuvao se iz 1521. godine, a na prvom listu naslikao je zacijelo neki splitski slikar lik sv. Nikole okružen bratimima u tunikama.³

Iz 1439. godine sačuvan je pravilmik bratovštine sv. Križa napisan na latinskom jeziku, s minijaturom koja prikazuje raspetog Krista između Marije i Ivana.⁴ Pravilnik ove bratovštine preveden je na hrvatski jezik i prepisan negdje potkraj prve polovine XVII stoljeća, a objavljen je 1939. godine, ali u novom pravopisu.⁵ Međutim u istom svesku zapisana su i neka povijesna zbirvanja vezana uz bratovštinu 1687. godine na hrvatskom jeziku:

*1687. Die 29. Noverbris
na vicovnu uspomenu⁶*

Criqua Svetoga Krixa u stara vrimena biasce ogragiena blizu mirrih Split-skikh, koya čichia Ratti, i fabrike alliti tvardiavi Gradsche biasce oborenā od Gospode misezza Scettembra lito od porodienya nascega Spassiteglia 1657, à otar Svetoga Krixa biasce postavglién ù Criqu Svetoga Duyma pò pomigli Posctovanoga Gospodina Don Nikole Halluevichia, koy biasce Vladategh alli Prokaratur iste Crique, a stasce reçeni Otar ù Criqui Svetoga Duyma dvadeset i tri godischia, à priatoga dva godischia poçescese dogovarati bratimi Svetoga

Krixa, dabise moghla opeta reçena Criqua ograditi ù zagraru i izneti Sveti Krix. I tako dogovorivscise poslasce svoje Stariscine reçenomu Prokuratoru Halluevichiu dabi mollio pri Vedroga Principa dabbi dopustio opeta ograditi Criuu Svetoga Krixa, na proscgniu dospivena Kapella, i iznessen Sveti Krix iz Grada svellikim bogogliubstvom. Tako da P:ⁿⁱ G:ⁿ Don Nikola Haluevich dospi svu kapellu, i u gnoy sve grebe, od koy yednoga ù sridi obra zasse, a drughi kod sebbe za Redovnike, à trechi nà strani od Pisctule za svoje kuchiane, à çetiri darova reçenim bratimom. Umri P:ⁿⁱ G:ⁿ Halluevich reçenoga Godischia, namisto koga biasce postavyen Gõn D:ⁿ Matty Borovčich, i ù kripost naredbe Priposctovanoga i Prisvitloga Gôsdna Otaviana Garzadura Vixitatura Aposctoloskoga, koi biasce poslan 1625. I kada biasce dosca ù reçenu Criqu: S:^a Krixa, i videchi velik Puk prez kurata; naredi da pò priminutiu P:^a Gos: D:ⁿ Nikole Halluevichia yemase datti Benefizy S^a Krixa yednomu Redovniku koichie nastoyat, i dilovat Svete Sakramente Puku kako kurat à navlastito ù dobba od nochi kada nemore izayti Gos: Arcipret iz Grada. I tako biasce dan benefiziy S^a Krixa reçenomu Borovcichiu, koy kada pria tu oblast poçe serçeno nastoyat zaradi zgradye Criquiene i nutcovati na dillo od milosardia reçene Bratime, i vas Puk, spomochiu koyh ogradi svu Criuu ù pet godisch sve slemozinom od intradih svega zgradya, à najvechie reçenih Bratimih, kakose more viditi u Libru od spizih pisanom od recenoga Borovcichia koichiese hraniti u Skulih reçenih Bratimih, za uspomenu. U onu pet reçenih godisch biasce Xupani Ivan Karstulovich, Petar Perissich, Marco Glikovich, Jura Kraghich i Ivan Kocegliche pod koyim biasce zavarasca Criqua, i nacignien zvonnik, a biahu Sudczi Mikula Covacich, Paval Matoscich, Gabrich Bakulich, Ivan Domianovich, Paval Borovčich, Ivan Karstulovich, Ivan Ninčevich, Petar Ninčevich i Giacov Cvitich. A pod xupanom Mikulom Ivančichiem, biasce dospiveni Grebi Bratimskih do vrat, i doveden kameni otar na 1686. A pod xupanom Petrom Haluevichiem i gniegovii sudci, Stipanom Bosnom, i Marcom Glikovichiem biasce nacignien reçeni otar na 1687. Biasce obiglena Criqua pod xupanom Gargurom Parlainovichiem, i gniegovim sudci, Giurgiom Ughrinom, i Petrom Periscichiem 1688. Biahu svi ghrebi dospiveni po soy Crigui, à na 1689. pod xupanom Mijom Massorcichiem, i gniegovim sudci Petrom Haluevichiem, i Ivanom Catunarom biasce dospiven vas sufität, i vas Chor fudran, à pod xupanom Jurgiem Cuačichiem biasce poslan zvon trechie à na 1691. Pod xupanom Ivanom Bakulichiem, i gniegovim sudci, Pavlom Matoscichiem, i Stipanom Bosnom, i Gastaldi Petar Bartanovich, i Gargurom Negodichiem biasce stavglien zvon trechi, i poslan biasce Gastald ù mledke, stratioje Paval Matoscich, i zupan Ivan Bakulich, i Stipan Bosna, i Bare Borovčich, Paval Matoscich, daje tri dukata ù srebru, Ivan Bakulich daje dva cekina ù zlatu, à Stipan Bosna, tri ducata, i cechin; à Bare Borovčich tri ducata ù srebru, i biahu stavglieni çetiri Vângielisce, i Otacz Nebbeski; pozatim stavglieni biahu devet quadar, i tako poloviczu sufitätada biasce dospiveno pod reçenim xupanom, i biasce propognieno dase Cuchia gradi, i ballotascese, i sve balotte, biahu ù favur i biasce capara dana za japan, i tollicojer biasce pogodba uçignena Spiturom za vas sufität uçinit ù quadre, i pogodise posctovani Doktor D:ⁿ Petar Lupusignoli Canunik, i Auditur, i Procuratur Svetoga Krixa, i pogodisceza za svaki quadar pò devet Ducat ù srebru. Olisc postave, i brocunih

za quadre, i taco za reçenoga xupana Bakulichia biasce pogodba za dospit isti sufität, i dospiven.⁹ A na 1692. pod xupanom Jurom Haluevichiem i sudczi Petrom Glicovichiem i Mihom Bartanovichiem, i Gastaldi Duymom Carsulom, i Giacovom Caliternom biahu stavglieni svi quadri, i dospiven vas sufität; i josc yapno sve skupglieno, i mallo dane pollovicza kuchie ogragieno. A na 1693. pod xupanom Stipanom Scovičichem, i gniegovih sudci Petar Periscich, i Ivan Bacullich, i procuraturi Giacov Cvitic, i Miho Massorčich, i Gastaldi Frane Ughrin, i Matty Paich biasce ogradgiena sva Cuchia okolo smichiem. Pod xupanom Franom Ughrinom, Godischia 1695 biasce Cuchia pokrivena, sudci Marco hivcovich, i Petar Periscich, a Prokuratorori Anton Radičich, i ...

U tom zapisu spominje se početak gradnje crkve sv. Križa 1679. godine, koja je dovršena već slijedeće godine. Zatim je podignut zvonik s tri zvona, a strop u unutrašnjosti crkve obložen slikama. Ovaj opis vrlo je značajan jer je 1854. godine stara crkva do temelja pregrađena, tako da od građevine iz XVII stoljeća nije gotovo ništa ostalo. Sačuvao se jedino stari zvonik koji završava kupolom u obliku lukovice, i svojim stilskim oznakama nadovezuje se na slične u Dalmaciji sagrađene u doba baroka.⁷

Godine 1801. bratimi su popločali prostor pred crkvom uz koju je u to vrijeme bilo i groblje. Župan Petar Sirotković zapisaо je o tome slijedeće:

Godischia po Porodu nascega Odkupiglia 1801. Buduchi Xupan Petar Sirotkovichia reçeni Arap, i gnegove Starescine to jest Sudczi Andria Karstulovichia, i Frane Jakasa, i Prokuraturi Duje Miagliev reçeni Caliterna, i Marko Rosandichia, koji reçene Starescine prizvasce svu Brachi u svoju kuchiu, i dogovor ucinisce dabbi bila stvar potribita posalixati put prid Czarkvom nascom S. Krixa, poçamsci od dogni vrata od Čimatoria, to jest od dvora Tomichia do kantuna kuchie Lisičichia, koji svi jednim glasom zavapisce da hochie dobrovoglno, i svi skladno poçesce niki s' Brodovim nositi stine, a niki svojom Xivotinom iz poglia goniti, a ostali koji su bili vridni salixasce, a napokon sceto nisu mogli visje dopriti, to s'pinezmi od Skule platisce, i u devet dana vas put dovarscisce, i ostasce toliko pofaglieni reçeni Bratimi od svega grada Splitskoga.

Ja gorri reçeni Xupan Petar Sirotkovich pisa vlastitom rukom u viru ecc.⁸

Godine 1812. bratimi se brinu za popravak kuće u kojoj stanuje remeta i zajedničkim snagama rade na njenoj obnovi, a slijedeće godine uređuju bratimske grobnice u crkvi sv. Križa.⁹ Kroz godine povećao se broj bratima, pa je bilo potrebno da se prošire i urede grobnice sagrađene još 1764. godine. Te 1813. godine uredili su i bratimsku kuću, učini nova sjedala i obijelili zidove. Ovi zapisi o djelatnosti bratovštine imaju posebno značenje u oblikovanju jezika od XVII do XIX stoljeća jer se u njima vidi način izražavanja, nazivi i razvitak jezikla.¹⁰

Novi pravilnik sastavljen je u studenom 1709. godine i prilagođen je novom vremenu i prilikama, a sastoji se od četrnaest kapitula za razliku od starog koji je imao čak dvadeset i devet kapitula. U vremenu od prvog pravilnika pa sve do 1848. godine on se dopunjavao novim kapitulima ili su se pojedini mijenjali prema potrebama i vremenu.

Matrikula iz 1709. godine uvezana je u tamnosmeđu kožu s jednostavnim rubnim ukrasom što se sastoji od dvije usporedne udubljene crte. Prvi list oslikan je stiliziranim cvjetnim ukrasima u crvenoj, plavoj, zelenoj i smeđoj boji, a u sredini je jajolički medaljon s natpisom: MATRICVLA BRATIMIH SVETOGLA CRIXA CUDOTVORZA V VELOMV ZAGHRADIV SPLITSCOMV. Na drugom listu naslikan je Krist razapet na križ smeđom i crvenom bojom, a niz tijelo mu teče krv. Slika je obrubljena geometrijskim ukrasom sastavljenim od ravnih crta iscrtanih crvenom, smeđom i plavom bojom. Pravila su ispisana crnom a početna velika slova i važnije odredbe crvenom bojom. Oko teksta je također iscrtano nekoliko crta crvenom i crnom bojom.¹¹

Pravilnik određuje dužnosti i prava bratima te njihove obaveze prema zajednici i crkvi. U bratovštinu se može upisati samo ispravan čovjek, izabiru ga tajnim glasanjem svi bratimi. Glasalo se bacanjem kuglice u posebnu kutiju, koja je imala jedan otvor s dva pretinca u unutrašnjosti, označenim s *da* i *ne*. Kuglica je bilo koliko i bratima, a glasalo se za sve odluke koje je bratovština donosila. Taj način glasanja zvao se balotavanje jer su kuglice zvali balote. Pošto bi novi bratim bio primljen u bratovštinu bio je dužan platiti upisninu i kupiti tuniku. Iako iz pravilnika bratovštine izbjija u prvom redu nabožni karakter, pravila se posebno ističu humanošću i jasno govore o njenoj humanoj ulozi, kao što je briga oko pogreba bratima i njegove obitelji, skupljanje hrane za nejaku djecu umrlog bratima, briga pomoći u obrađivanju zemlje u slučaju bolesti ili smrti i slično. Jednako tako ako je bratim bio bolestan i nije mogao prisustvovati godišnjem zajedničkom objedu, bratimi su bili dužni njegov dio poslati mu kući. Od novca spominju se libre, soldini i bolanče, a vosak se mjerio na librice.¹²

Iz 1787. godine sačuvan je popis bratima¹³ na vrpci od teleće kože dugoj oko 5500 mm i ispisanim imenima do oko 4140 mm, a širokoj oko 113 do 116 mm. Imena i prezimena ispisana su crnom bojom, a početna velika slova crvenom. Na početku vrpce je križ uokviren geometrijskim ukrasom i natpisom: LISTA BRATIMIH S^a CHRIXA V SPLISCOMV ZAGR. UCIGNENA NA 20 OTTBR. 1787. Lista se godinama dopunjava, ali nije moguće ustanoviti do koje godine, no po načinu pisanja bilo je to vjerojatno do polovice XIX stoljeća. Ovakav popis bratima bio je uobičajen u svim bratovštinama splitskog Velog varoša i do naših dana sačuvalo se nekoliko, a zvali su ih opute. S obje strane vrpce uz svako ime bile su po dvije rupice kroz koje je provućena mala kožna vrpca na krajevima sa čvorićima, a njenim pomicanjem naprijed ili natrag bilježile su obaveze bratima. Prema popisu bratima sv. Križa vidi se da su u bratovštinu bili upisani muškarci i žene, i da je uz glavu obitelji obično bio upisan jedan ili dva člana. To se označavalo brojem, a zapisan je po imenu samo domaćin. U popisu je 251 glava obitelji sa 194 člana, ukupno 445 članova. Uz to na oputi je izbrisano 76 članova, a na nekim mjestima izbrisana su samo imena dok su prezimena ostala, da bi se na njihovo mjesto moglo upisati samo novo ime. Prema tom popisu spominju se slijedeća prezimena:

Aljinović, Alujević,¹⁴ Arbanasić, Aržić, Babin, Bajamonti, Bakotić, Barbarić, Barić, Barkojević, Bego, Blažević, Bonačić, Borčić, Borovčić, Božić, Braholjević, Brajević, Cambi, Caminati, Capogrossio, Celić, Cotić zvan Barko i Koštare, Despalatović, Dević, Dimić, Dimnić, Dorotić, Draholjević, Drelje zv.

Pavazza, Družeić zv. Garganza, Dudan, Dujmović, Fabijanac, Fradeljić, Franičević, Garle Geletić, Geremia, Giković, Gioanizio, Glavinović zv. Bure, Gliković, Goić, Ivančić, Ivelio, Jakasović, Jakaša, Jelačić, Jelaska, Jeličić, Jelinić, Jera.

Kaliterna, Karara, Katunarić zv. Domilia, Koceić, Komar, Koštare, Kovacić, Kragić, Kristiani, Križević, Krstulović, Kurir, Lanza, Lekšić, Lete, Lisica, Lisičić, Mangier zv. Skoro, Manola, Marić, Marinić, Marinov, Marušić, Masovčić, Matošić, Matutinović, Mialjević, Mihaljev, Mikica, Mitrović, Mladinić, Mojtić, Moškovita, Mrduljaš zv. Babo, Muljačić, Ozretić, Paić zv. Begliorin, Penić, Perišić, Perlain, Pešnjardo, Petričević, Pezeljević, Popović, Putin, Radica, Radmilović, Radosaljević, Radovniković, Reić zv. Kranjac, Roje, Rosandić.

Sardelić, Senjanović, Sinovčić, Sirotković, Skojar, Smoje, Spudičević, Šedko, Šilić, Šilović, Škaričić, Šore, Tadić, Teclazić, Terzić, Tomašić, Tomić zv. Gojan, Tudorić zv. Ghemo, Tvrde, Ugrin zv. Markić, Vlašić, Vrdoljak, Vuković Zečević, Zldore.

Prezimena i imena su pisana talijanskim pravopisom pa se slova čitaju: c = č, ch = č, cz = c, c = k, g = j, gl, ly = lj, sc, ss = š, x = ž. Kod žena prezimena se pišu kao pridjev: Dideševa, Smojina, Šorina, Tvardina, Ugrina. Dok su lična imena hrvatska ali i u narječju: Andrija, Antuša, Anton, Anzula, Bože, Damjan, Dome, Duje, Fabjan, Filip, Frane, Gargo, Ivica, Ivanica, Ivan, Jere, Jozip, Jure, Kate, Lovre, Luce, Mande, Mandina, Marin, Mate, Matija, Mijo, Miško, Mladin, Niko, Osib, Paško, Paval, Stipan, Šime, Špiro, Toma, Tomaš, Visko.

Uz prezimena nisu zabilježena zanimanja, osim što se spominje dr Franjo Lanza i obrtnik Ante Šore, te Petar Zečević, vjerojatno slikar. Od plemića spominju se Otavio Geremia, neki conte Cambi bez zabilježenog imena, Ivan Krstitelj Ivelio, Zaneto Capogrosso i Elizabeta pl. Matutinović, te oni koji prema svom ugledu nose naziv »gospodin«. To su Augustin Bajamonti, Vidko Borovčić, Leonardo Dudan, Mato Gioanizio, Jakov Jeličić i Terezija ud. Nani, od svećenika spominju se Pavao Aržić, Marin Fabijanac, Filip Goić i Špiro Karara, a od onih što su došli sa strane spominje se Ivan Geletić iz Rijeke i Ivan Masovčić iz Visa.

Na kraju matrikule iz 1709. godine uvezan je dokumenat kojim bratovština Gospe od Poljuda moli bratovštinu sv. Križa 1710. godine da joj dozvoli da u crkvi sv. Križa podignu oltar a s vremenom i kapelu. Još mole da bi za neke praznike, dok ne podignu oltar, mogli držati misu za svoje bratime u crkvi sv. Križa. Na dnu dokumenta je odgovor bratima sv. Križa u kojem nakon glasanja svih bratima na skupštini dozvoljavaju da mogu služiti prvu misu na sve blagdane Blažene Djevice Marije, samo ne na Veliku Gospu. Za ovaj prijedlog glasalo je pozitivno sto i trinaest bratima, a tri su bila protiv.

U bratimskoj knjizi iz XVII stoljeća nalazi se popis predmeta koje je bratovština posjedovala 1684. godine, a popis je sastavljen u lipnju i studenom te godine pod županima Gabrićem Balkulićem i Ivanom Koceićem. Iako su se popisi sastavljali u kratkom vremenskom razdoblju i na talijanskom jeziku, zanimljivi su jer su neki izrazi za iste predmete različiti, a u drugom popisu ima i novih predmeta. Spominju se dvije matrikule na pergameni, a u drugom popisu i lista bratima, zatim dva križa — jedan od drva i jedan od bakra pozlaćen, te razne potrepštine za ukop bratima, kutije za držanje svijeća, torci

i velike svijeće na stalcima za crkvu i procesije, pa kutija za glasanje s kuglicama. Bratovština je posjedovala mјedene tanjure, solnice, posudice za papar, vilice, noževe i žlice, staklene čaše te druge predmete potrebne za zajedničke objede a spominju se i vreće za rižu, drveni kabal za držanje sira i sanduk za kukuruz. Sve su to bili skromni predmeti koje je bratovština kupovala iz svojih prihoda, a svake godine birao se između bratima jedan koji je bio zadužen da čuva bratimsku imovinu. Te svakodnevne upotrebne stvari slijaju nam djelomično život bratovštine, prilike onog vremena i sredinu koja je okruživala stanovnike Velog varoša.¹⁵

Bratovština sv. Luke osnovana je u siječnju 1710. godine u istoimenoj crkvi na Tomića stinama. Crkvica se spominje u vizitaciji splitskog nadbiskupa Stjepana Cosmija 1682—1683. godine, a danas je u ruševnom stanju. Pravila bratovštine na hrvatskom jeziku zadijelo su samo djelomično sačuvana jer se sastoje od naslovne strane i samo dvaju listova obrubljenih debljom smeđom crtom, na kojima su ispisana tri kapitula. U uvodnoj riječi zabilježeno je da je bratovština osnovana dopuštenjem splitskog nadbiskupa. U prvom kapitulu napisani su uvjeti za upis u bratovštinu prema kojima je uz ostalo svaki bratim dužan dati jednu libru i četiri bolanče za tuniku, u drugom su obaveze bratima prema upravi bratovštine, a u trećem sudjelovanje bratima u sprovodu bratima. Ta tri lista uvezana su u tamnosmeđu kožu i ukrašena udubljenim geometrijskim ukrasom jednako na prednjoj i stražnjoj korici. Uokolo su po dvije crte između većeg razmaka, a u sredini je kosi četverokut sa četiri udubljene crte. Kad je ova bratovština ulkinuta nije dosada poznato iz arhive grade, a također nisu poznati ni njeni bratimi.¹⁶

Bratovština sv. Nikole na Stagnji osnovana je 1667. godine u istoimenoj crkvi poznatoj pod nazivom »de Pedemontis« sagradenoj u XII stoljeću. Sačuvani pravilnik na hrvatskom jeziku prepisan je 1714. godine od Tadije Jovanovića.¹⁷ Sastoji se od sedamnaest kapitula koji se odnose na ponašanje i obaveze bratima. Svaki novi bratim bira se glasanjem svih bratima, između bratima biraju se svake godine suci, župan i gaštaldi, utvrđena su pravila oko sprovoda pojedinog bratima, te nabožne obaveze u korizmi, na Mrtvi dan i Tijelovo, a posebno na blagdan sv. Nikole, kad je župan obavezan čitatiti legende tog sveca na hrvatskom jeziku. Tu su i odredbe u vezi s godišnjim zajedničkim objedom, odnosi među bratimima i drugo. Pravilnik je uvezan u svijetlu kožu bez ukrasa, a na trinaest stranica ispisana pravila obrubljena su jednostavnim geometrijskim ukrasom u crnoj, crvenoj, žutoj i plavoj boji. Slova su ispisana crnom a naslovi pojedinog kapitula i početna slova crvenom i ponegdje plavom bojom.

Pri kraju knjige nalaze se dva popisa predmeta u crkvi sv. Nikole od kojih je jedan datiran 1698. godine.¹⁸ Spominju se dvije oltarne slike, jedna u crkvi i druga u sakristiji, kalež, dvije svjetiljke od srebra i mјedi, svijećnjaci, svilene blazinje i one od pozlaćene kože, srebrni križ, raznobojna svilena planita, devet oltarnih pokrivača, vase za ulje, klupe, predočnice, predoltarnici od svile i pozlaćenog drva, misali. Crkva je vjerovatno potkraj XVII stoljeća bila nadograđena, pa je dio tih predmeta tu bio pohranjen, a neposredno nakon drugog svjetskog rata sakristija je porušena da bi crkva sv. Nikole dobila svoj prvobitni oblik.¹⁹ Danas je teško otkriti koji su to bili predmeti jer

su kasnije preneseni u druge crkve, pa je tim više značajan ovaj popis s raznovrsnim radovima od kojih su mnogi zacijelo bili iz XV i XVI stoljeća, a i djela domaćih majstora.

Iz bratovštine sv. Nikole sačuvan je i popis bratima na vrpcu dugoj oko 2020 mm i širokoj oko 125 mm od teleće kože zvanog oputa s naslovom: LISTA BRATIMIG SIUETOGA MICULE VUTROSU SPLISCO 1716.²⁰ Slova su ispisana crnom a početna slova prezimena crvenom bojom, dok su neka imena i prezimena mjestimično izbrisana. Uz svako ime i prezime sa svake strane su po dvije rupice kroz koje je provučena kožna vrpca s dva čvorića s kojim su se bilježile obaveze pojedinog bratima. Imena i prezimena su hrvatska u talijanskom pravopisu: ch = č, y = j, gl = lj, u = v, x = ž, i dr.

Na popisu je osamdeset i osam bratima, od toga sedam žena. Potpuno je izbrisano jedanaest imena i prezimena, te petnaest imena, jer je bio običaj izbrisati samo ime, a na to mjesto ispisati novo uz isto prezime. Zapisana su slijedeća imena:

Alujević, Aljinović, Andreis, Andrijić, Aržić, Bakotić, Barbarić, Barić, Barin, Bartulišić, Bernardi, Bonačić, Bošković, Brahojević, Bujanović, Bujumbassa, Delić, Despalatović, Družetić, Gliković, Grabovac, Juradinović, Karaman, Kovač, Kraguljević, Krstulović, Lulić, Mandić, Marin, Masovčić, Matić, Matošić, Miageh (?), Mojtić, Negodić, Ninčević, Novak, Parlagin, Pavilić, Perišić, Pilić, Radmilović, Reić, Rusić, Senjanović, Sinovčić, Smoje, Suić, Suljić, Šetko, Šimetić, Škaričić, Tangar, Tecilazić, Tomašević, Tomašić, Tomić, Tomić, Tvrde, Tvrđić, Vidaković, Vušković, Zlodre, Žuvin.

Prezimena se spominju i u obliku pridjeva kao Smojin, Zlodričin, više puta je zapisan i nadimak Lavrina, Puklina, dok su lična imena pisana u narječju kao Frane, Mande, Jure, Miho, Mikula, Jaka, Kate, Mare. Svi bratimi su iz Velog varoša, samo se na kraju liste spominje neki Jure Šoltanin bez zabilježenog prezimena.

Bratovština sv. Andela Stražanina²¹ osnovana je u prosincu 1759. godine u crkvi sv. Križa, gdje je već od prije postojao oltar posvećen tom andelu. Osnivači su bili četrdeset bratima, a odobrenje za osnivanje bratovštine dao je splitski nadbiskup Nikola Džinaričić. Ispisan je Pravilnik bratovštine od dvanaest poglavljja, koja su potvrđena u biskupskoj kancelariji u svibnju 1766. godine od Ivana Luke Garanjina. Bratimi te bratovštine preuzeli su brigu o oltaru sv. Andela Stražanina, koji se i danas nalazi na lijevoj strani crkve sv. Križa. Oltar se spominje u nekim računima 1737. godine, a učinjen je od drva s izrazitim označkama baroknih drvorezbara. Na oltaru je prije bila velika slika koja prikazuje Gospu s djetetom okruženu Andelom čuvarom i svećima.²² U dvanaestom poglavljju pravilnika bratovštine stoji obaveza da na dan sv. Andela Stražanina, to jest 1. listopada, moraju župan i gaštaldi okititi oltar, a da se za kićenje oltara ne smije potrošiti iz bratimske blagajne više od šest libara, akoli bi se pak potrošilo više, dužni su različku platiti župan i gaštaldi.

Pravila bratovštine slična su onima već poznatim, a odnose se na upis u bratovštinu, sprovode i slično. U pravilniku ove bratovštine posebno se vodi računa o ponašanju bratima, zabranjeno je psovanje, svade, nepoštivanje starijih; upozoravaju se oni koji održavaju grešne veze, govori se o odnosu između muškarca i žene, a posebno poglavljje govori o obavezi djece bratima, da se ne

skitaju, već da redovito pohađaju vjeronauk. Postoje i razne kazne koje se plaćaju novcem ili voskom, od novca se spominju gazete, libre i dukati, dok se vosak mjeri libricom. Bratimi se, uz uobičajeno sudjelovanje na pogrebima, obavezuju da se pobrinu, ako neki njihov bratim umre dvadeset milja od grada, bilo na kopnu ili preko mora, na to da ga moraju donijeti kući o svom trošku, ali uz dopuštenje vlasti.

Pravila bratovštine uvezana su u svjetlu kožu bez ukrasa, rubovi na stranicama ukrašeni su crtama od crvene, žute, modre i crne boje, pravila su ispisana crnom bojom a naslovi poglavljia i početna slova crvenom. Pravila su ispisana na trinaest obilježenih stranica, a ostale su prazne. Godine 1889. pravila su pretiskana, ali i prilagođena pravopisu s kraja prošlog stoljeća.²³

Osim ovih bratovština u splitskom Velom varošu spominju se još bratovštine sv. Martin iz 1591. godine, Gospa od Soca 1645. godine, sv. Petar de Solurat 1689. godine, Gospa od Zdravlja 1750. godine i sv. Mande,²⁴ koja ima popis bratima vjerotinje iz XVIII stoljeća. Njihova pravila nisu dosada poznata, ali nije isključeno da će se jednom pronaći; dvije pak imaju sačuvane popise bratima,²⁵ o njima će biti riječi drugom prilikom.

BILJEŠKE

¹ G. Novak, Povijest Splita sv. I., Split 1978, str. 572, 573. — G. Praga, Testi volgari spalatini del Trecento. Atti e memorie della Società di storia patria. Zadar 1928. — G. Novak, Bratovštine u srednjevjekovnom Splitu. Novo doba, 24. XII 1930. — N. Kalogjera, Crkva i župa sv. Križa u Splitu. Narod, 10. IX 1922. — Isti, Vod po Marjanu. Jugoslavenski narod, 6. I — 4. IV 1923.

² G. Novak, Kada je osnovana bratovština sv. Nikole u Splitu? Starohrvatska prosvjeta N. S. I, Zagreb 1927, str. 87. — Isti, Bratovština mornara sv. Nikole u Splitu. Novo doba, 24. XII 1926. — G. Gelcich, Le confraternite laiche in Dalmazia e specialmente quelle dei marinari. Quattro programma del i. r. Scuola nautica di Ragusa. Dubrovnik 1885.

³ C. Fisković, Umjetnički obrt XV—XVI stoljeća u Splitu. Marulićev zbornik, Zagreb 1950, str. 146, tabla XIII.

⁴ Pravilnik se čuva u Arheološkom muzeju u Splitu.

⁵ A. Belas — Lj. Karaman, Bratovština i crkva sv. Križa u Velom varošu u Splitu, Split 1939, str. 8—13. — Spomenuti prijevod čuva se u današnjoj bratovštini sv. Križa u Velom varošu.

⁶ Manji dio ovog teksta objavio je C. Fisković u radu: Romaničko raspelo iz crkve sv. Križa u Splitu. Peristil 12—13, Zagreb 1969—70, str. 5—14.

⁷ A. Belas — Lj. Karaman, n. dj. str. 41—55. Karaman je potanko opisao crkvu i njene umjetnine.

⁸ Knjiga bratovštine iz XVII stoljeća bez impaginacije.

⁹ Nà uspomenu Godischia Gospodinoua Iisuchia ossamsto i Duanas. 1812. u Splitu u Varosu Velichom.

Buduchi od ueliche potribe nadechise razrusena Kuchia u kojoj Remeta pri-biuia i neimaduchi svu snaghù Gospodin Kurat Don Marko Dudan za načiniti reç-cenu Kuchiu molli Staresine od nasce Skule S. Krixa, Xupana Antona Beghu sudce Ivana Garlina i Nikolu Maroeuichia, Prokaraturi Marko Markouinu, i Miho Haglinouich, dabbì nè za duxnost dolli za gliubau pomogli suojim xiuotom, koje Staresine naredise Brachi, i sui pomogose gliubezniuo.

Ja Anton Dujmović Skriuan pisa, buduchi naredjeno od zgor reçčeni Staresina... Knjiga bratovštine.

¹⁰ Godischia Pò Porodu Nasega Odkupiteglia 1813. Buduchi xupan Anton Mladinich reçčeni Perisa za mater i gnegoue Staresine to iest Sudci Anton Matossich,

i Duje Braieuch rečjeni Vuiza i Procuraturi Visko Roje, i Giacou Popouich rečjeni Dageta, buduchise Uzmosalo Broj Bratimi od Iste Scule Suetoga Chrisa i Veliko molostuo Pucha od Nase Parochie Tacho odlucise Iste Staresine pitati dopuscie ie Gosa Cancilira od Sinitadi Conte Otavia Geremie dabin dopustia duignut salis koje suarju grebov ie istoj Carkuj Suetoga Crisa za dabise mogli slusiti s istima Grebima ie napridak kojsu bili pod Istim salisom od Godine 1764: i Tacho dopusti isti Cancilir da dignu salis i Tako oslobođise Grebbe nekase mogu slusiti s istima ie napridak.

Suvise istoga Godischia rasuidise Iste Staresine brasku Kuchiu dige rasrusiena bila od Francesi i Tako načinise sedie di Brachia side i obilise, Anton Duimouich scriuan.

¹¹ Knjiga ima 48 neobilježenih stranica i na kraju dva lista posebno uvezena. Veličina 184 × 236 mm.

¹² Vidi Prilog 1. Danas se u bratovštini čuvaju dvije tiskane knjižice pravila bratovštine pod naslovom: USTANOVA STATUT ČESTNE BRAĆE SV. KRIZA U VELIKOM VAROŠU I ODVITOVARJEM ISTOGA MOGUĆEGA SVETOGLA KRIŽA. Split 1884, 11 str. — PRAVILNIK BRATOVŠTINE SV. KRIZA U VELIKOM VAROŠU SPLITA. Split 1899, 16 str.

¹³ A. Belas, Bratovština sv. Križa u Velom varošu. Hrvatski glasnik, 29. IV, 6, 13. V 1939. — Isti, Oputa bratima sv. Križa u Velom varošu. Jadranski dnevnik, 17. II. 1938. Oputa se čuva u današnjoj bratovštini sv. Križa u Velom varošu.

¹⁴ Ova prezimena zapisana su kao Haglinouich i Haluyevich.

¹⁵ Adi 10 Lugno 1684.

Auentario delle robbe della Fradella... di Santa Croce tenuta da Zupan Gabrich Baculich et prima

Una Croce di legno	no 1
Una Croce di Rame	no 1
Una coltra turchina	no 1
Ed un Linciol con merli da Caeletto	no 1
Un altro Linciol da Caeletto	no 1
Ed di Matricole di prigamina	no 2
Ed doi Taeri picoli	no 2
Ed un Faciol da Croci fatto con golio (?)	no 1
Ed una Taca di Argento	no 1
Ed piati da peltre uechi	no 10
Ed piati da peltre noui	no 12
Ed una Tauaglia da Tella uechia	no 1
Ed Scolire di rame	no 33
Ed Cortelli di ferro	no 10
Ed un Sachio di Tella uechia	no 1
Ed saliere quattro grande una piccola	no 4
Ed peueriere	no 2
Ed una Sacho per risi	no 1
Ed tace di uetro	no 10
Ed un Cason grande per fermento	no 1
Ed Una Casa grande et una picole con Gape	no 3
Ed pironi di ferro	no 70
Ed Taeri noui	no 29
Ed saliere picole	no 7
Ed quattro grande	no 4
Ed una quarta di fradelanza uechia	no 1
Ed un banco longo di Tisse	no 1
Ed una miza per portar di morti	no 1
Ed una quartariol grande	no 1
Un Sacho fato da Piero Grande usado	no 1
Doi Istrumento di Garlich	no 2
Un Istrumento di sepolture di ocrilli	no 1
Un Istrumento di sepoltura somprata di mistro Frano malanouich e menteglich	no 2

Un Istrumento di sepoltura di oglatti	no 2
Doi para di Bisache	no 2
Doi pecidi Cauo ticular ouer portar cassi	no 2
Una lista di Cerer	no 1
Un Badil	no 1
Una Cassetta noua per candelle	
Una Cassa longa per torzi	
Bische	no 2
Instrumenti di Haglinouich	no 1
Adi 9bre 1684.	
Auentario delle Robbe della scola di Santa Croce consegnate al Xupan	
Zuanne Cocegliche	
Una Croce di legno	
Una Croce di rame indorato	
Un linciol con merli per Cadeletto	
Un altro uechio	
Doi Matricole sula pergamina	
Doi Taieri picoli	
Piati di peltre tra noui e uechi	no 22
Pironi di rame	no 70
Item un vasetto per incenso	no 1
Scuglieri di rame	no 38
Cortelli di ferro	no 10
Doi peueriere	no 2
Item tace di uetro	no 10
Item un Casson per formento	no 1
Item una Cassa con doi Chiaui	
Item doi picole con le candelle	
Item Taieri di legno noui	no 19
Item una quarta di Confratti	
Item Casse noue per candelle	no 9
Item un quartariol	
Item doi Instrumenti di Garlich et tella di sepulture	
Una lista di Confratti	
Item un cassa Conya per Todi	
Bosollo con balle e scatola	
Item pai di ferro	
Un mastel per formagio	
Candelotti grandi numero 6 et sei piccioli	
Torzi grandi numero 4 et mocoli di Torzi	
Candelle numero in tutto per sesanta una et altre più mocolli piccioli	
numero 92 dico nouanta due	
Knjiga bratovštine iz XVII stoljeća uvezana u svjetlu kožu vel. 280 × 120 mm. ¹⁶	
Bratovština sv. Križa, Split.	
¹⁶ Vidi Prilog II.	
¹⁷ Vidi Prilog III. Veličina: 254 × 180 mm.	
¹⁸ INVENTARIO DELLE MOBILIA CHE SI RITROVA NELLA CHIESA DI SAN NICOLO DE PEDEMONTE NEL BORGO GRANDE	
Prima Pala del Santo al Altar et una in Sacrestia 2	
Calice con patena	
Lampeda d'argento	
Lampeda d'Oton	
Candelieri d'Oton sei	
Cussini di seta due	
Cussini di Pelle due	
Tovaglie per l'Altare no. nove	
Croce d'Argento no. una	
Voti d'Argento no. cinque	
Pianete di Seta di varij colori no. cinque	
Cartelle indorate no. 3 — tre	

Inventario delle robbe di Chiesa (drugi rukopis)

Pala del Santo	no: 1
Calice con patena	no: 1
Lampada di argento	no: 1
Candelieri di otton	no: 6
Cusini di seta	no: 2
Cusini di pelle	no: 2
Tauaglie	no: 9
Croce di argento	no: 1
Inuodi di argento	no: 1
Pianete	no: 6
Cartelle indorate	no: 3
Facioletti di seda	no: 14
Camisi con fase et facioletti	no: 4
Bangali	no: 2
Mesali et Schiaueti	no: 6
Velli di croce	no: 3
Velli di altar	no: 2
Vita di salsicole	no: 1
Antipendio di pelle	no: 1
Quadri	no: 3
Croce di laton	no: 1
Palme con fiori	no: 2
Croce di legno	no: 1
Candelieri di legno	no: 2
Cartelle son Suasencire	no: 3
Banchi di sentar e per candele	no: 3
Campane grande e piccole	no: 2
Bancho di ingenochiare	no: 1
Casete per candelle	no: 2
Dila di olgo	no: 1
Vaso di olgo piria e quaturo	no: 3
Bandiera con lanza	no: 1
Cason e quartariol	no: 2
Scala di legno	no: 1
Ampolette	no: 2
Mastel per formago	no: 1
Scatola di lemosina	no: 2
Quattro peci di rasetto	no: 4
Bereta una a croce	no: 1
Una lista	no: 1
Una tela incerada	no: 1
Turibolo con nauicella di laton	no: 1
Sicheileto di laton	no: 1
Mochador di chandele	no: 1
Un feral	no: 1
Un antependio di seda con fiori	no: 1
Un antependio di legno indorato	no: 1
Quattro tochi di spavele per le colonne tochi	no: 4
Doi cusini di coridori	no: 2
Un Santi di tella e la cerra	no: 1
Una pulla di olgio	no: 1
Palme di fiori	no: 6
Un quadro con Egide di S. Nicolo	no: 1
Badil jedan	no: 1
Borse per calici	no: 4
Corporali	no: 2
Facioletti di ampolette	no: 3
Purificatori	no: 11
Una pianeta di Tella bianca Antica	no: 1

Palete quattro	no: 3
Forno	no: 1
Rolar	no: 12
Due caderari sulla porta grande del forno con la schiave una et seconda	no: 2
Un caderaro sulla porta de Corode	no: 1
Portella di ferro per Forno	no: 1
Letorini	no: 1
Canolle piciole	no: 6
Dette grande	no: 6
Bandiera	no: 1

Instrumento de fondo della casa No. 1 fatto lanno 1698

¹⁹ C. Fisković, Istraživanja u srednjovjekovnoj crkvi sv. Nikole u Splitu. Historijski zbornik knj. II, Zagreb 1949, str. 211—221.

²⁰ Vlasništvo Muzeja grada Splita.

²¹ Veličina 238×180 mm. Vlasnik svih četiriju pravilnika je dr Stipica Kalogera, kojem zahvaljujem ovo objavlјivanje.

²² A. Belas — Lj. Karaman, N. dj. str. 50, 51. — Slika je skinuta jer je oštećena, pa će se tek nakon njenog popravka moći odrediti kojem vremenu i autoru pripada.

²³ Matrikula bratimšćine svetoga Angjela Stražanina u Splitu. U Splitu brzinskem Karla Russo 1889.

²⁴ G. Novak, Povijest Splita sv. III, Split 1978, str. 1509—1511.

²⁵ Oputa Gospe od Soca čuva se u istoimenoj crkvici, a sv. Mande u Historijskom arhivu u Splitu.

P R I L O Z I

M A T R I C V L A
 B R A T I M I H
 S V E T O G A C R I X A
 C V D O T V O R Z A
 V V E L O M V
 Z A G H R A D I V
 S P L I T S C O M V

Scazaliza. Indice

Antifona, Molitura na Carte	8.
Od onih, Klise neispouida Ec. Capitul parui na Carte	11.
Od onih Kise hochie pisati Ec. Capitul drugihi na Čate	11.
Od obrangia Starissin Ec. Capitul trechi na Carte	12.
Od Mijs priko godischia Ec. Capitul četuartii na Carte	13.
Od sprouodih, i mijs za Bratima Capitul peti na Carte	13.
Od penih na sprouode Capitul sesti na Carte	14.
Od poslouangia poglia sirotam Capitul sedmi na Carte	15.
Od zapouiidih skupschin Capitul osmii na Carte	15.
Od psostih, i schiette ù skubschini, i uanka Capitul deueti na Carte	16.
Od quaret pri praudi Suitounoy, i Kupouania ù çegliadi Ec. Capitul desseti na Carte	17.
Kakosse ima pitati prauda prid Starissinami Capitul yedanadesti na Carte	17.

Od spraugiajia Obidda, Conta, Ec. Capitul duanadesti na Carte	18
Od onih kogibi činili, alli gouorilli suproch Sculi, i ouim naredbam Capitul trinadesti na Carte	20.
Zuarha Matrikule naij zadgna Capitul çetarnadesti	21.

Kadase stije Matrikula, sui kleknu nà kolina, i pò naredbi S. C. R. zlameu-ujuse gourechi Uime Otza † iSina † iDuha Suetoga † Amen. Paka Scriuan poçme, à ostali zagnime Antiffonu: Isuse Propeti, Sinu Boga Xiuoga; Kragliu Viçgne Slaue, i suih Stuoritegliu smilujse na nas, i nà sue tuoije uirne xiue, i martue. V. Klagnamose tebbi KARSTE SPASITEGLIU, i blaggosliugliamo tebbe sada iù uike. R. Gieresi pò SVETOMV KRIXV tuomu odkupio suit. Gospodine uslissi molituu moyu. Iuapaj moij K'tebbi da pride akoije redounich — Gospodin suami — Iz sduhom tuoijm. Pomolimose. Poggledaj, molimote, Suemogi Vikuulicgní Gne Boxe suarhu oue obitili tuoije; zaradi Koije Gne nas Isukarst giedlino rodieni Sin tuoij nijese uzboija ù ruke pridatti ubbogicc, i Krixa podmiti muçenija kogî stobom xiue, i kragliuije ù giedinstuu Duha Suetogga Boogh posue uike uikou Amen. Paka sede svaki nà svoye misto: A Scrivan Styre Matr.

Oua Matrikula Bratimih Suetoga Krixa mirakulih cuddòtuorza, kogise uzdarxi na uelomu Oltaru ù Criqui Parrocchianoj istoga imena, saggradienoj blizu mirih Splita Grada ù Velikomu Zaggradiu. Sastaugliena Godischlia, pò prisuetomu Porodieniju Gna Isulkarsta nassegħa Spasiteglia 1439 koja Criqua bi razuarxena; i nakon ċuddo godisch iznoua wisse idaglie istih mirih saggradiena, i suogliom Boga Suemoguchiega uechma ilipse uzuissena, i rassirena spomochiu Karschianih, à naijuechie istih Bratimih, kogî Bratimi uidechi dasuse razplodili, i ümnoxali nà uelle uechi broij, nego pri biahu; hottiijuchi dase xiue ù posluhu zapoudih Boga Suemoguchiega nairi, i S. R. C, à paka meù sobbom: dne 14 Nouembra 1709 skupglieni ù kuchi, po običayu obiduati sui ijedino (buduchighi 114 broijem) naredisse dase ponoui, i po napraui Matrikula; koja biusci ponougliena, i pònaraugliena; sui giednim glasom, zazuasse Duha Suetoga nà pomoch, i zahuagliuyuchi Suemoguchemu Gospodinu Bogu, dagimye dopusti taki dar, rekosse: Hochiemo, nareduijemo, i odlučuijemo, dà sualki, i sui Bratimi imaiju uazda naredbe prez ӯuridjenija obsluxeutati, pod penu, kakoje ù istih Capitulih. Kako slidi.

Capitul parui

Naijpri dakle, nareduijemo, hochiemo, i zapouidamo, buduchi stuar naijuecchie coristi, za spasenije dusse: Dà akobise (ça Boog uçċuuay) nasclo da kogî od Bratimih nascih, muskoga ploda, alli xenskoga, oċċitto otuardnut ù għrisih, nebbie ixpolu, i priċeschiuwa sualko godschie pò zapouidi S. C. R. naijmagnie ò Vskarsnutchiu dase nima tischiat ù ouoij Brachi, zà da gubaua ouça netrujje ostalo stado, cichia koga mogħlibismo sui bitti pedipsani od Suemoguchiega Gospodina Boga nà ouom suitu. Takou dakle ima biti izagnan iz skule, i ne priat meu Brachiuk i tako xiue. Ke stuari cuuanas Gospodin Boog, i Sueti Crix, komu sluximo, i imamo sluxiti ù uike kako prauouirni Carstiani Rimschi Katolici.

Capitul 2.

Da oni kise hocchie pisati ù nassu Brachiu, imaiju dochì nà scupschinu paruo moliti dagga primu, à na drugu skupschinu ima bitti priat, i pisan, illimusse ima odgouoriti, i akose bude hotit prijatù, ima bitti balotan (imaijuchi pri bitti ispoijen, i priçeschhien isti dan, illi dua, tri dni pria) i pokle bude priyat za Bratima ima uçinit napoynizu, kakomuse bude uidillo; à zà upisanije, alli Cotul duadeset, i çetiri soldina.

Capitul 3.

Da suako godischie od Starissin onoga uurimena, prizuausci k'sebbi nikoliko Bratimih starighi, imayusse obrati za dosastno godischie, Zuppan, dua Sudza, dua Procuratura, i dua Gastalda; kogi Zuppani, Sudzi, i Procuraturi imayu pokarati suakoga, koy ima bitti pokaran, i suditiga do pet libar, alli magne kako se istim bude uiditi pò dostenyantuu ghriha, i nepsoluha, ialko kogi od obranih Starissin nebi hottio priati starisinstuo, alliti zgar reçeno obrâye da plati ù skulu 25.

Capitul 4.

Dase imayu çinit gouorit nà nasc Oltar Misze za sue Bratime xiue i martue, suichiami od skule. Sue Blagdane Velike, sue Nediglie, suè Suetze zapouidne, sue Blagdane Blaxene Diuize Mariye, suù Korizmu, i dasu suè te misse nasse parue. Anàblagdan nassaschia Suetoga Crixia imase çinliti cantati Missa, i dui Veçergne ùtri Apparana Redounika, nà koyu missu, i na dan Uzuissengia Suetoga Crixia, nà martui dan i oni dan koy ista Brachia obiduayu zayedno, suisce imay nachi nà tih missah, i goriti suichie ù rukah prez dagimse zapouida pod penu libriçe uoska.

Capitul 5.

Kada primine kogi nasc Bratim, alli drugo çegliade Bratimsko da sui imayu dochì knegouoy kuchi i uazeti suichie pri negoye duignut Martui iz kuchie, kolì doyde posli da plati napo penu, ma damuse da suichia, dagha sui zdruxe, i gore uosak na missu, inà oficiy, i opet da zdruxe rodbinu do doma, akolini od roda muske glaue, neka xene, xene druze, a gliudi ostayu pri criqui. Suaki Bratim ima dati zamisse çetiri bolançe, akoligh nedà nay daglie nà drughu skubschinu, damuse ima stauiti nà partidu ossan soldininh. Ameuto Xupan udiglie ima çinliti rechi mis çetardeset, zà gnegouy duscu, itischiat libar, ukichese pisati Redouniçi, kada budu celebrati te misse.

Capitul 6.

Ibuduchi da Suemoguchi Gospodin Bog nayuechma gliubi, i hochie od nas milosarye, à naulastûto suarhu martuih. Hochiemo da sui Bratimi imayu dochì sprouoditi, i goriti suichiu u ruçi. Kakoye običay, akoye Bratim rosni preminuo pod penu od libriçe uoska. Akoli drugo çegliade ueliko od kuchie Bratimske pod penu od sednadeste soldininh, a dite komu se nezouoni pod penu

osam soldinlh. Iakobi priminuo nasc Bratim rosni, uanka mista i darxaue, dase ima obsluxiti, kako narede starissine, pod penu. Ko nebbi poslusca zapouide Gastaldi po naredbi starissin prezgratие.

Capitul 7.

Da, priminuuisci nasc koy Bratim, termu ostana sirote neyake ù ubostuu, ony kogimbi bilo zapouidieno od Gastalda pò naredbi starissin, imayu pochi ono godischie oposlouati poglie istim sirotam, osamoy spizi od brasena, koya ima biti uçgnena od sirot, aikoli te spize nebi mogli uçiniti te sirotte, dagimse da spiza od skule à's'intradom dasce skula naplati, i kogi nebi poslussa da ima platiti zà dan libar pet prez gratie.

Capitul 8.

Kada çinee Starissine zapouiditi skupschinu, ili pod librizu uoska, illi na drughinaçin, alli nà kogi posal Bratimski, nà skupschinu ima dochí samo giedan od kuchie i kò nebbi poslussa, i dosca da ima platiti penu kakoye zapouidyeno, i kakose bude uiditti starissinam, i kogi nebbi hottio stati nà sudu starissin, i nà ossudi, ù suaku stuar koyabise zgodila, daima bitti izagnan iz nasce skule.

Capitul 9.

Ibuduchi uelle koristan i potribit mir giedinstuo, i posluh Bratski za spasenye dusc nascih, çichia kogih dusc limayusce zaborauiti, i ostaviti sue stuari ouoga suita. Nareduyemo dase ima xiuiti ù miru, i ù gliubaui kako bratchia meusobbom. Akolibi kogi Bratim opsoua drugoga ù skupschini, alli reka neposteno bratimu, alli Stariscinam, da ima platiti prez gratie libar peet, akolib'opsoua izuan skupschine, sgratiom libar peet, i kakose bude uidilo Starissinam; Akolibi çegliade bratimsko imayuga suditi starissine pò svoyoy dusci, talkogier, iakobi kò uçcini schiettu drugomu dase ima tuxiti Starissinam, ikako oni narede da tako bude, kolì nebbi sta na sudu da bude izagnan iz skule za da nebbi bila gora smutnia (naknadno dodano — una Pridach).

Capitul 10.

Da niikor od nasce Brachie, nima quarellati drugoga Bratima prid Praudu Suitounu za riççi nepitausi Starissin istih, i da ima uçcinit kakomuse od gnih naredi, pod penu od pet libar prez gratie, ida nima nitkor kupiti koyu stvuar od çegliadi Bratinsche nerazborite, sluxbe, alli diçe, pod penu od pet libar.

Capitul 11.

Ako kogi Bratim pita kogiu praudu da ima ponixno gouoriti prid Starissinami suoye razloghe; Akobi drughi ulloxi giazik, nezuan, terbi ogouara giednoga, allisse suprotiua drugomu da ima platiti librizu uoska prezgratие, i da suaki, illi pita praudu, illiye zuan da suisogi illi nakimu drago, drughi naçin, ima stati daleko dua lakta od Banca, ghi side Starissine, ida ima siditi

suaki na suome mistu, i gouoriti suoye razloghe, giedan pogiedan, neka nesmeta giedan drugoga, za nekase razumi çase gouori, i nekase more razmisliti kako se ima sudiiti, alli çase ima uççiniti pod penu od dui libre. Akolibi kogi udrya rukom, alli drugom stuaryu ù stol ghdi side Starissine, da ima platiti, za suaki put, çetiri bolançe.

Capitul 12.

Kadase sprauglia Obid za suu Brachiу Xupan nima douesti ù salu, uecchie od giednoga çegliadetta od kuchie, a Sudci i Gastaldì po giedno samo cegliade, samo alkobi dite kò nemore biti prez matere, pod penu od pet libar. Ada Xupan, i Sudci imayu slitta priprauiti robbu, koyasce hochie za sprauiti obid. Ida na obid imayu dochı sui Bratimi upisani, akoliye Xena alli dite pisano, ako ima Muxa, brata, diuera ù kuchi, alli dite Otza, alli bratta, alli drugu musku glauu od razbora od kuchie suoye, da doydu oni. Koli nima nikogar damusse ima poslati zdilla pò običayu. Ikoliko prise moxe, pó Obidu da ima staru Banka i Nouua prauo, i gliubezniuo meusobbom uççiniti Conat, i na paruu skupschinu dagga imayu çinit prostit od Scriuana prid suom Bracchiom, za neka sui znadu kakoseye dilouallo, i da na Kontu nimayu stratit uecchie od tridesset libar od skule. Iako takо neobsluxee, da toliko Xupan, koliko Sudci plate po pet libar na suakoga u skulu. Akadabi drughi Bratimi çinili obid ù nassoy kuchi, da onoça dayu za kuchiu imayu pò blagouati Starissine uurimena, za nekase mogu razgouoriti i dogouoriti od koye potribe korissne za skulu. Akoy Bratim neplati sue çaye skuli duxan, do Obida, nima dochı nà obid, à zdilla gnegoua imase se prodati i stauit kolikose proda na konat gnegoua dugha: Akogi neplati do Konta sue çaye duxan, illise sidi illi ne damusse nimayu datti suichie neggo da ostayu ù skulu ono godischie.

Capitul 13.

Iza nekase lipse xiue, ù gliubaui i ù posluhu strahom Boxgim i sramom gliudskim: hocchiemo, i naregguyemo da akobbi kogi od nascih Bratimih gouoria alli dilloua kakouo dillo suprotiuua Skullli, i ouim naredbam da udiglie ima bitti izuarxen iz nasce Bratchie, iakobise çini kogi razgouor u Skupschinu da nima nikor proniti uanka koyu riç po koybi mogla biti koya smutchnia pod penu od pet libar prez gratie. Akolibi çichia togga uççinilasse koya smutchnia oçğıtta, da oni koy bude uzrok ima bitti izagnan iz Skupschine i neima uecchie bitti nasc. Brattim, za nekase netruyu ostali neggo da xiue kako prauoirni sluxbenici nascega Spasiteglia Propetoga nà suetomu driuu Cixia, kakosu odlucili nasci starigi u poçelu oue skule na 1439 à mi potuardili naslidouati, dokle bude uoglia Bogga Suemoguchiega i Suetoga Cixia.

Capitul 14.

Asada sui giednim glasom potuardiuyemo oue Naredbe i ouu Matrikulu kakose uzdarxi i molimo i zaklignamo nascu ditzu nakon nas i sue one Bratime kogi budu nakon nas, i gnihoue nałkom gnih, dabbi uzdarxali ovu Bratinschinu i oue naredbe obsluxeuali do Vika i sluxili ouomu Suetomu Krixu cudotuorzu,

gierechie imati plachiu na ouom suitu koristnu, àna druggomo, Slauu Vicu-
uiçgniu, koyudopusti nam i suim ostalim kogimu budu sluxili nakon nas Suemo
guguchi Vikuuicgni Gospodin Boogh, Otazc, kogi nas i gnih i silih stuori; Sin
kogi nas okdupi i Duh sueti kogi nas prosuitli inadahnu nà ovu sluxbu; koya
molinoga, da dopusti, dase bude uzdarxati, sadda, i uazda, i naslidouatii do
suda Suita. Amen.

(Dana 4. siječnja 1715. godine pravila bratovštine Svetog križa potvrdio
je predstavnik Mletačke republike splitski knez i kapetan Giulio Donado, a
7. siječnja splitski nadbiskup Stjepan Cupilli.)

Na pet Decembra 1717

Buduchi skupa stara i noua bancha ù Kuchi Xupana Gargura Negodichia
blagugiuchi zdilu kojusu priali za Kuchiu od bratimih Svetoga Nikule ucinise
da kadabise çinio obid bratimom ter akobise koj bratim usta izastola, i otissa
brez licenzie parvo negose muntaju zdille da ima platiti libar pet brez grazie:
da akobi jema koju ueliku potribu ima pitat starissin, koje starissine mogu
puschiati gniega.

Buduchi zapouidjena skupschina pod librizu uoscha na duanadeste dne
istoga miseca dasse naznanje suoj brachi jessuli kuntenti da tako bude, i
rekosse sui daje dobro, i da bude tako.

Kadabi bio kogi sproud, ter akobi koi bratim nezdruxio istoga marza,
negobi otissa drughim puten da ima platiti çetiri bolance; tolkojer akobi koj
gori suichiu na sprouodu alli na Missi, kadasse gorì uossach uan Criue à
moguchi ulist ù Criqu da ima platiti çetiri bolance.

(Dana 22. ožujka 1724. godine Marino Nadal knez i kapetan grada Splita
daje upute o ponašanju bratovština i potvrđuje pravila.)

Nadometak svarhu 5 Capitula.

Ima goriti vosak na Missu i na Officy u Zarkvu a ne vanka Zarkve i tako
moliti Boga za svoga bratta koije priminuo; pod penu od pesedet soldi, akko-
bise u vrime Misce olli officja naša na Simatoriu vanka Zarkve. Suviscie imma
dopratiti brattima martva do mista od pokopanja, i ondi nastojati na zadnje
odrisenje kojemuse daje u Zarkvu, pod penu od pedeset soldi.

INNO CENCZIO PAPÀ XI.

NA VIKOVGNU USPOMENU. Buduchi kako primismo, da u Carkvi S.
Krixa sagradjenoj blizu i vanka Mirih Grada Splitskoga sastavgljenaje jedna
bogogliubna Bratiscchina od jednoga, i drugoga Spolla pod imme istoga Krixa
Svetoga, koje Bratimi, i Sestrime obicajnisu mnoga dilla od milloscchie, i
Boggosctovja. Mi zada Bratiscchina ova svalki dan tovecchie prima napridke od
millosardja Svetogucchiega Bogga, i u oblast Blaxenih Aposctolov, Petra, i
Pavla pouzdani, svim Virnikom jednoga, i druggoga Spolla, koji u recjenu
Bratiscchinu u napridak ullizu, parvi dan gnihova ulaziscchia, akobi dojslo
skrusceni, i ispovidjeni primili Prisveti Sakramenat Tila Issussova, podpuno
proscchienje svih grijihov millosardno u Gospodinu dopuscchiamo. Tollikojer

istim Brattimom i Sestrimam tolliko zapisanim do sada, koliko onim kojibise po vrime zapisali, za čas gnihove smarti podajemo podpuno proscchienje, i odpuscchienje svih gnihovih grijih, isctom akosu pravedno pokorni ispovidjeni, i Svetim Pričescchienjem pokripglieni, olli ako ovo nebbi mogli uçiniti, barem dabbi (akobi mogli) zazvati ustmi skruscenim sarczem imme Issussovo, i ako nebbi mogli ustmi, sarczem dabbiga bogogliubno zazvali. Takojer istim Brattimom, i Sestrimam, skruscenim, ispovidjenim i Pričescchienim, kojibi Czarkvu, olli Kapellu reçcene Bratischne, na Blagdan Nascastja Svetoga Krixu, od parve Veçergne, do Zapada Sunčenoga istoga Blagdana pohodili bogogliubno svako godischie, i ondi molilibi za uzmnojanje S. Virre, za mir, i gliubav meu Kraglih karschchianskih, za izkoregnjenje Poluvirstva, i za Uzviscenje S. Majke Czarkve, podpuno takojer svih gnihovih grijih proscchienje i odpuscchienje millosardno u Gospodinu dopuscchiamo. Odvisce istim Brattimom i Sestrimam tako pokornim, ispovidjenim, i Pričescchienim, kojibi reçenu Czarkvu olli Kapelu pohodili u gnoj Bogga mollechi u çettiri drugga dneva od godischia, olli u çettiri dneve Nediglne, kojese jednoç samo imaju odabrat od reçenih Brattimi, i priposctovanoga Arcibiskupa potvargieni, sedam godisch, i tolliko cettardessetiez proscchienja dopuscchiamo. A kolliko krat stalibi na Misse i na drughe Molitve Czarkvene kojebise za vrime činile i pivale u reçenoj Czarkvi olli Kapelli za dobra opcchiena, alli ossobita iste Brattiscchne, olli akobi Uboghe u svoj dom priali, olli mir uçinili, olli činili illi nastojali uçiniti meu nepriategli, olli i kojibi Tilesa martvih tolliko Brattimi i Sestrima, kolliko drugih u Greb Brattimski pokopali, olli akobi zdruxili skupno kojemu-drago Procesiune, kojebise s'dopuscchienjem Starescine uçinile, i Prisveti Sakramenat Eukaristie tolliko u Procesiunih, koliko kadse nossi Nemocchnikom, olli drugakje gdigodirse i po kojimu-drago naçin nossi olli akosu zapriçeni kad cuju zvon na ovu svaruhu dabbi jednoç Otçenasc i Zdravu Mariu, olli jošc pet Otçenascih i pet Zravih Marij za Dusce Brattimov i Sestrimah martvih rekli, olli dabbi napokon koga priveli na put od spasenja i neumitne nauçili zapovidi Boxje, i onna kojasu potribita za spasenje Dusce, olli kojemu-drago druggo dillo od milloschies i Boggosctovja uçinilibi, svaki put za svako od reçenih dilah scestdcess:t dana od pokore gnimi naredjene olli po kojimugod drughi nacin duxne snacnom Czarkve odpuschiamo. I da ove nasce imaju bit dobre za vikovgna doscastna vrimena. A hocchiemo, da akosu koja pridgna proscchienja reçenim Brattimom i Sestrimam za u vike, olli za vrime jošc nedospiveno dopuscchiena, da ova nasca sadscgna budu od njedne vridnosti, i skriposti, kako da reçena Brattiscchina bude jur kojoj druggoj Brattiscchini pridrxena, ollibise u napridak pridrxila, olli skojinmugod drugim uzrokom s'jedinila, ollibise jošc sastavilo s'kojinmugod naçinom, da parvascgne i kojemugod drughe kgnighe Aposctolske istim nebudu od ilkakve pomocchi, dalli od tada u oni čas da budu, kako da nisu uccignene.

Dano u Rimu kod S. Marie Starije pod Parstenom od Ribara dneva 27: Kolovoza godiscchia 1684: Papastva nascega godiscchie osmo.

Bratimi za konito skupglieni odabrasce dolli upisana çettiri dneva, koja potvardioje, komuse pristoji i ostala. To jest:

Blagdan Orizovanja Gospodinova
Blagdan Navlscchienja Divicze Marie

Blagdan gne Uzneseenja na Nebbo

Blagdan svih Svetih

Bi potvardjen od onoga kogase pristoji

Anton Archibiskup Splitski

Bi proglašeno na dan 17: Missecza Prosincza 1684.

Scimun Kavačini Namisnik opchieni

Frane Anton Kanonik Bargegliche Kančelarie Arcibiskupove Kančelir, iz Matticze kojase nahodi u rukuh rečenih Brattimi ispisoje, podpisaose, i zapečatijoje na dan 20: Missecza Lipgna godiscchia 1734.

Bratimi B. uazda Diuice Marie od Pogliuda: Bratimon S. Krixa Spliskomu Zagradiu, od Gospodina Bogga zdrauglie, i uikouno Dussam spasenije.

Pogliubgliena, ù Isukarstu Bracchio; Buduchi mi, (za ne pričatise uèchie ù napridak i Postouvanima Fratri od Pogliuda, kako ueccchie putih do sada bilismo usillouani), odlucili uzdignuti oltar B. V. D. M. a surimenom i Capellu ù Criqui S: Krixa, għdi mislimo sluxiti, ako Suemegguchi Gn Bogħi dopuschia, za ù uike. Zato suih uas molimo, kako nassu gliubezniu Bracchju, dabbistenam dopustili, da nà Blagdane iste B. V. D. M. budù nasse mīse parue, zabuduchi, da mij nateç mise darxanismo xgatti uosak, umikah; à to imà bitti nà uecchii slauù Suemog: Gna Bogga, i B. V. D. M. iza ueccchie prosuitglieni, i uerhu crike, a brez uassee skodde; Touas Bracchio molimo. A Gospodin Bogħi dopusti, uam i nam i potuardi istu sluxbu, i nastoijanje do Viika.

U kucchi Bratinih, nà skupschini: na 23 Feb^a 1710. io Stefano Domjanich a paruo judice istih Bratimih; komu to biasce muçno viditi nebulduchi mista podobna għidbise oghradila, ni ostalih stvarih potribniżi za istu, ma nastoyechi sve to sarċenie rečeni bratimi, za buduchi dayim bihaħu pustili svoye pristoyschine, Gargur Garlich, Petar Haluevich, i svih ostali Mateglievichi, koiye namisto Gospodina Ive Arnirichia, i isti Gospodin Ive pusti rečeno misto, dalli nekti pustiti misto nakoġemu nighda biasce kuchia Spudichievicia, i vartal zakoise plachiasce Livela tri libre na godischie rečenomu Gospodinu, i tako nekti poniedam put rečeni Pnⁱ Haluevich obligatse pod rečeni livel Criquè ni Remette, takto da biasce potribiōto istim bratimom nè samo plachiat tri libre na godischie dalli josc platiti za dvadeset i tri godischie proscasta sestdeset i devet libar kalkose more viditi u libru od ricevude, sovizim ugovernor da rečeni bratimi imaju kupi Lemozinu pò Criqui tri Blaghdana Boxichnia svako godischie, i tako kuntentascese i Bratimi, i rečeni Prokurator, i yose suvisce isti Bratimi obsechiascse povoglinim obligom dachie pomochi svoim xivotom sve stvari potribne doniti i davati mesetrom naruche prez niedne plachie, samo onnu od Bogga. I videchi rečeni Prokuratur veliko bogogliubstvo, i xegħi rečenih Bratimih, posla Supliku ù Bnetke zà dopusctchienye rečene zgradgie, koya biasce udiglie dopusctchiena, i poslana gospodinu Gieneralu Petru Valerzu, od koga biasce potvrđiena, litta Gospodina nascega Spasitegħia 1678, à pria toga godischie dana odrečenih Bratimih biasce ucignien Krix od kamena, koise sada nahodi nad vṛati od Ċimatorja, i isti biasce postavġlien na rečeno misto zà biligh, i nikolikko kamengia, à to na 1678 pod xupanom Pavlom Matoscichiem, i gniegovim Sudci Petrom Gljikkovichiem, i Stipanom Bosnom. A nà 1679. pod xupanom Giacovom Cvitichiem, i gniegovimi Sudci Dominigom

Ninčevichiem, i Pavlom Borovgichiem, biasce blagoslovgliem parvi kamen od Crike i ogradjeno po kapelle; A na 1680, pod xupanom Petrom Ninčevichiem, i gniegovih sudacz Giurgiom Ughrinom, i Ivanom Ninčevichiem, biasce

Io Stefano Haglinouich prochatur isti crike

Io D. Michel Carstulouich affermo à nome del mio padre essendo fatta la notatione dali Confrati sudetti

Io Paua Couacich Scriuan potuardiem

Io D. Michel Despalatouich confermo... di sopra.

Na 23. Febrara 1710. Bi pridana oua Molba od Bratimih B. V. D. M. od Pogliuda Starissinam S. Crixa. A na 24 By prostiuena u suoij Skubschini Bratimih S. Crix. I bij Balotano dagimce dopuschiaya parue mise sue Blagdane B. V. D. M. samo ne na Vellu Gospoginu, alli Stomirinu zabuduch Velliko proschienje istih Bratimih S. Crix. I bij Ballot de si to jest dagimije tako dopuschiено №: 113 à dè no. ballot №: 3. i tako se sui kuntentasse.

D. Mattij Couacich Scriuan Scule S. Crix
podpisah na ime sue iste Brachie

(Ovaj spis je uvezan na kraju knjige).

MATRIKULA BRATIMIH S. LUKE GODISCHIA 1710.

Godischia Gospodina Nassegaa Issukarsta Tissuchu sedam Sto i Deset na deset genara.

Vime Otza I Sina I Duha Svetoga I Blaxene Slaune Diue Marie a Naslavu i Çast Suetomu Luki nassemu oduitniku. Mij Brachia nadahnuti Duhon Suetin, s'kupglieni u Crigvu Suetoga Luke uanka Miri od grada suogliom nassegaa Prisuitloga Gospodina Arcibiskuppa i Suega Splischoga obrasmo Oltar i Crigui Suetoga Luke za officiatti i nastojatti koliko boglie budemo mochi, na slauu Boxiju i reçenomu Suezu à za spassegne Xiui i martui ki one naredbe budu nasslidouatti i ob sluxeuatti.

Capitul I.

Da sui koij hotti budu ulisti u nassu bratimschinu jemaudochi na paruu s'kupschinu à na drugu dasse prime, olli damusse odgouori, i akobisse pria da ima bit'i ispouidjen i pričestijen, i udiglie ima platiti za kotul libru i cetiri bolanče.

Capitul II.

Da suaki bratim koij ulise u nassu scullu ima poslussatti çamu zapouide suzi, Xupan, i gastaldi za corist, i potribu od sculle, akobi koij neposlussa da ima platiti librizu uoska.

Capitul III.

Kada Xupan od sculle nasse alli Gastaldi zapouide na sprouod bratima alli sestrime alli koga od kuchie gnioue, i ako koij bratim nebi dossa da ima platiti librizu uoska brez grazie. Zaçse našo kupimo za sprouoditi giedan drughoga, akobi falli na sprouod nakisse nebi zuonilo da ima plati' po librize

LISSTA
 Bratimiq Smetoga
 Micule Vinstrovi
 SPLISSCO

M	Pilich
	Tominc
F	Bakotich
Marić	Mareček
Marić	Smoyer
Marić	Matosich
Mihal	Nouak
Simun	Zedrichits
Ivan	Sinoučich
	Haglinow
	Suglich
Cesari	Xurin
Ivan	Moytich
	Segnamo
	Hlavonjic

Lista (popis, oputa) bratima bratovštine svetoga Nikole u Splitu

uoska i da suaki bratim ima dojti kuchi martuoga pri nego dospie trechi zuon i opet od Crigue da ima rodbinu martuoga do kuchie dopratiti i akobi koi neobsluxio da ima platiti suaki put çetiri bolance.

MATRIKULA BRATIMIH SVETOEGA MICULLE
ispisana po Tadyghy Iouanouichiu na duaeset Missecza Genera 1714.

CAPITULI

Cap. 1. Kakose ima vlisti ù Skullu	car. 1.
Cap. 2. Od posluha i od zapouidi	car. 2.
Cap. 3. Kakose vazimye noui Bratim	car. 2.
Cap. 4. Kakose ima hoditi nà sprouod	car. 2.
Cap. 5. Dà nima psouat yedan drugoga	car. 4.
Cap. 6. Kakose cine Officiali	car. 4.
Cap. 7. Skulu quuernayu Sudczi i Xupani	car. 4.
Cap. 8. Kakose skaya dugh	car. 6.
Cap. 9. Kakose Misce gouore	car. 6.
Cap. 10. Kakose ima Bratim doniti	car. 7.
Cap. 11. Kakose ima suditi bratim	car. 8.
Cap. 12. Kakose ima obid çiniti	car. 8.
Cap. 13. Kakose ima napoy çinitti	car. 9.
Cap. 14. Od schiete yedan drugomu	car. 11.
Cap. 15. Koyi nebi plati dugh do obida	car. 11.
Cap. 16. Koyibi duighnu Skullu	car. 12.
Cap. 17. Dase ima uzdarxati oua Skulla	car. 12.

Godischie od Porodyenya Isukarsta Spasiteglia nascega Tissuchia, i sceststo i sezdeset i sedan Na parui Miseca Luglio.

V Imme Otzca, i Sina, i Duha Sfeta i Blaxene Slaune Dive Marie à nà slauv i çast slaunova Suetoga Michule nassega Oduitnika Mij Bratya nadahnuti Duhom Sfetiùm skupglicheni ù Criquv Sfetoga Michule uanka mijrih Splita O. Brasmo oltar slaunova i Suetoga Michule Slicencziom Gospodina Arcibischupa i Suega Kapitula za officiatti i guvernativa (koliko boglie budemo mochi) na slauv Boxyu i reçenoga Sfecza à zà spasenye dusc xiuih i martuih, ki oue naredbe budu naslidouati.

Kakose ima ulisti u Skullu i platiti koltru

CAPITUL PARVI

Da sti onij, ki hotiti budu vlisti i dassu upisani u nasu skupschinu, kada budu vazeti, i priyati meu nascu bratyu, udigilie imayu platiti za koltru pinez gaset duanaiest.

Od posluhai od zapouidi

CAPITUL DRUGHI

Da sfaki bratim koyi ulize u nascu skullu ima poslussati, çamu zapouide Sudczi, Xupan i Gastaldi za korist i potribu od skulle i akobi koyi neposlusa,

dà ima platiti libriczu voska.

Kakose imayu vazimati noui bratimi

CAPITUL TRECHI

Da akobi koyi noui bratim hotio vlisti u nascu Skullu, dà nà paruv skupschin doyde à drughu dase ima uazeti, allimu odgouoriti.

Kakose se ima hoditi nà sprouod

CAPITUL ÇETVARTI

Kada Xupan od Skulle nasce alli Gastaldi zapouide nà sprouod bratima alli sestrime, alli koga od kuchie gnihoue, iako koyi bratim nebi dossa, dà ima platiti libriczu voska brez gracie zaçse nà tò kupimo zà sprouoditi yedan drugoga. Alkoybi falli nà sprouod nà kise nebi zuonillo dà ima platiti po libricze voska. I da sfaki bratim ima doyti k'kuchi martuoga pri nego dospiye trechi zuon, i opet od Crique, dà ima rodbinu martuoga dó kuchie dopratiti, i akobi koyi ne obsluxio dà ima platiiti suaki put çet'iri bolançe.

Dà nima psovati yedan drugoga

CAPITUL PEETI

Da sfaki bratim ima respetati neopsovati yedan drugoga, ni gniegoue çegliadi pod penu od pet libar. I dà nima nikalkovo oruxye uazeti yedan protiu drugomu pod penu zgora reçenu brez grazie.

Kakose çine officiali

CAPITUL SESTI

Da nitkor od officialih nassih nima refudati suoy officiy i akobiga koyi refuda, da ima platiiti ù skullu pet libar brez gracie i dà opet ima çiniti suoy officiy, i nechtechiga çiniti da bude izagnan iz nasse bratimschine.

Kako Skullu imayu guuernati Sudci, i Xupan

CAPITUL SEDMI

Da sfalko godischie imayuse çiniti officiali, à to yest Sudczi, Xupan, Prokuratori i Gastaldi koyi imayu guuernati ouv bratimschinu, Sudezi, i Xupan, slita imayu kupiti robbe, kesu potribne za obid, i neka ucine obid osfetomu Michuli neka sfi moghu yedno brasno blagouati. I tudy po obidu dà imayu officiali stari, i noui prauo, i gliubezniuo meu sobom uciniti konat, i nà paruv skupschinu daga imayu prostiti prid suom Bratyom i neka sfa Bratya znayu, i dà na ti isti konat nimayu stratiti reçeni officiali pinez bratimskih uechie od duvadeset i pet libar, i hotechti uechie stratiti neka trate od suovih tobolacz. Iakobi officiali neobsluxili oue zapoudi zgora reçene, da tako Sudczi, kako Xupan imayu platiiti sfaki od gnih pet libar, zaçsu spi obligani nastoyati, i prigledati. I kädase çini noua banika da stari officiali imayu prizuati k'sebi nikoliko stariyih od bratimih, isgnimi zayedno uciniti noue

officiale, koyi gnimse uide pomgniuysi guernati ouv bratimschinu i koga budu uçinili, daye dobro uçignien.

Kako se ima dugh skoditi

CAPITUL OSMI

Da sfaki Xupan sfoymi Sudczi ima skoditi sfe darouschine, dughe, i osude i akobi tko nehtio platiti, dase ima skoditi s'raudom sfitounom.

Kakose imayu Misce gouoriti

CAPITUL DEVETI

Da nasc Xupan bude obligan ciniti celebrati na nasc oltar sfe one Misce ordinarie Sfahoga Sfecza i misse chorizme i nà sfetoga Michulu, i gnegoue legende haruatski, ina martuyi dan sfise Bratimi imayu skupiti, i kadase duixe Boxye Tilo, da darxe sfichie goruchie u rukah, i akobi koyi nedossa nà oue Misce dà plachia libriczu uoska.

Kakose ima bratim doniti

CAPITUL DESSETI

Ako bi koyi bratim priminuo uanka nascega grada, da mij imamo poyti donitiga nà spize gniegoue duadeset i pet migl, tako pò moru kalko, pò kopnu s'licenciom Gospodina Kneza.

Kakose ima suditi bratim

CAPITUL YEDANADESTI

Kadabi banka hotilla kastigati koga bratima zà koye gniegouo pomagn-kanye, dà niyedan bratim nimaga ogouaratì pod penom od libricze uoska, à dà on ima gouoriti sfoye stuari umiglieno prid bankom, i akobi tko osorno gouori, dà upada u penu zgora reçenu, à ostali bratimi dà imayu siditi na sfomu mistu. I akobi koyi bratim gouorio zà napridak skule, ter ustauscise koyi drughi bratim reka dohturu zà gniegouu dohturiu dà plati osam bolanaç brez gracie.

Kakose ima obid qiniti

CAPITUL DUANADESTI

Dani Sudczi, ni Xupan, ni Gastaldi kadase priprauglia obid bratimom nimayu douesti sobom daglie pò yedno çegliade od kuchie, dà akobi ko dite billo, tko nemore stati brez mattere, i akobi tko uçinio protiua ouoy zapouidi. dà ima platiti zà sfaki put libriczu uoska brez gracie. I dà niyedan bratim nima odniti s'stola bratimskoga ni kruha, ni niyednoga brasna ni slicenciom, ni prez licencie pod penu zgora reçenu, i akobi koiy od officialih da komugodir reçenoga brasna upada ù zgora reçenu penu. I dà nitkor nima doyiti zà stol, nego bratimi rotni i skriuan. Içase gouori, alli çini nà skupschini, dà niyedan nima uanka gouoriti od çesabi moga ki skanda bitti pod penu od libricze uoska brez gracie.

Kakose imau suichie dauat

CAPITUL TRINAESTI

Dasu obligani Sudczi, i Xupan činičti uçiniti suichie bratimom i dasu od çetiri uncze, i dasse imayu dawati na Kandaloru, i akobi koy bratim bio duxan, uechie od libre damuse nimagiu dat suichie a scriuan daye obligan auizat.

Od schiette yedan drugomu

CAPITUL ÇETARNADESTI

Da akobi koyi bratim, alli koyi od kuchie gniegoue uçini schiettu komu bratimu alli sam sobom ,alli xiuinom, alli kugodir neprijazan, dà oni komuye, schietta uçigniena, nimase tuxiti ù skupschini nikomure pod penom od libre brez gratie da imase tuxiti uanka skupschine Sudczem imayu accommodati kako boglie mochi budu, i akoli nebi bili kuntenti naredbi Sudasz dà moghu poyti prid Praudu sfitounu.

Ko neplati dugh do obida

CAPITUL PETNADESTI

Yoschie hochiemo, i naredyuyemo, da akobi koyi bratim ne plati dugh, i napoynicz dò obida, ter koyibi bio uechie od libre duxan, dase nima priyati nà obid i dase nerazumi uechie nasc bratim, à dugh dase skodi s'praudom sfitounom, akolibi bio duxan magnie od libre, damuse kruh uzbekiye nà ime dugh, à Scriuan daye obligan auizati.

Kobi duignu Skullu

CAPTUL SESTNADESTI

Gioschie hochiemo, i naredyuyemo, da akobi ko hotio duignuti bratimschinu nà sprouod yednoga ki ni nasc bratim, alko ne da pet duchat ù reçenu skullu dà nimayu ni Sudczi ni Xupan zapouiditi, akolibi zapovidilli alli činilli zapouiditi i posli dà onij kibi uzrok bili toliko Sudczi, koliko Xupan imayu platiti od sebe.

Dase ima uzdarxati oua Skulla

CAPITUL SEDAMNADESTI

Asada sfi yednim glasom naredyuyemo, zapouidamo, i zakligniamo sfe one Bratime, koyi budu nakon nas i Roditeglie nasce, dabi uzdarxalli ouu, bratimschinu, i sluxili ouomu oltaru Boxiemu, yerechie imati plachiu od Sfemoguchiega Gospodina Boga, i od Suetih Boxyih, i S. Nikule, i Bogh uas Veselli, i pribiuate ù miru Boxiemu Amen.

MATRIKULA BRATIMIH SVETOEGA ANGIELA STRAXANINA

V Ime Otça, i Sina, i Duha Svetoga Amen. Godiscie porodjenja Gospodina nascega ISUKARSTA — 1759 — nà 8 — Miseča Decembra dan Začetja Slavne Diviče MARIE nà Slavu, i čast Svetoga Angela Straxanina pod kojega zasctitjene, i odvitovanje çetardeseť nas brojem ù ovi isti dàn zapisasmose, tako pò nàdähnutju Duha Svetoga Skupglieni ù Crikvi Parakianoj Svetoga Krixa ù Varoscu Velomu à s'dopuscenjem Prisvitloga, i Pripovestovanoga Gospodina

MATRICULA
BRATIMIH
SVETOGLA CRIXA
ČVĐOTVORZA
V VELOM V
ZAGHRADIV
SPLITSCOM V.

Pravilnik (matrikula) bratovštine svetoga Križa u Splitu

Nikole Dinaričchia pri Dostojnoga, i pri Bogomornoga Arkibiskupa Splitskoga, jali Solimskoga Parvostolnoga sve Dalmačie i Harvačke Zemglje, i Poklonitoga Kapitula koji u ovo jutro dostojaose je doch spivati za nas Bratime Misu zavitnu prid Prilikom nascega Odvitnika uztischianoj u Kapelli s'Strane od Tarmuntane na Oltaru na čast istoga sastavglienu, i takoer s'vogliom mnogo Posctovanoga Gospodina Don Dujma Pezeglievicha Doctura illi Naučiteglia Dostojnoga Kurata i Vpraviteglia iste Črikve obrasmo zgor imenovani Oltar Svetoga Angiola Straxanima za Bogogluubno sluxiti, dvoriti, i upravgliati koliko boglie budemo mochi, na Slavu Svemoghuchiega Gospodina Boga, a na čast rečenoga Svetoga Angiola Straxanina za spasenje Xivih, i Martvih koji ove naredbe budu obsluxevati koje slidi.

Poglavlje Parvo

Sa'svi onni kojibi xelili bit priati, za upisatise u nascu Bratimschinu, da na parvu Skupschinu dojdu, a na druguh imause priati, ili odgovoriti, i kada budu upisani meu nascu Bratju udilje imaju platiti za Kotul, illi dobro ulazische dvanaest gaze^t.

Poglavlje Drugo

Da svaki Bratim nasce Skule imma posluscat setomu zapovide Sudci, Xupan, Prokaraturi, i Gastaldi za korist, i potribbu od Skule, akobi koji ne poslusca da imat platiti libriču Voska.

Poglavlje Tretje

Kad kodire Xupan, ali Gastald od Skule nasce zapovide na sprovod Bratima, alli Sestrime, jali koga od Kucchie gnikove i akobi koji Bratim ne dosca da imma platiti librizu Voska prez milosti, akobi ne dosca na sprovod na kojise nebi zvonillo, da imat platiti pol librize Voska, i da svaki Bratim dojde k'kucchi Martvoga pri negh dospie trečchi Zvon, i opet od Črikve da imma Rodbinu istoga do kucchie dopratiti, i akobi koji ne obsluxio da imma platiti svaki put dvi gazete.

Poglavlje Certvarto

Da svaki Bratim imma pazit ne osovati drugoga ni gnihovo Čegliade pod pedepsi od libar pet prez milosti, i da nima nikakova Oruxja vazeti jedan protiva drugomu pod pedepsu od zgor rečenu prez milosti, i da Stariscine svakako radejih umiriti, i utaxiti kako boglie budu mocchi, i sudićijih kakojimse boglie viddi.

Poglavlje Peto

Naredjujemo na slavu Boxju, i Svetoga Angiola Straxanina za zapričiti koliko moxese uvridjenje Boxje zal izgled, Smutgne, neprijateglstva i ostale prigode grissne koje se često dogadjaju i cuju s'velikom skodom Duhovnom, dase imaju od nassih Bratimih odabrat osam pametni, i bogobojechih, kojicke imati pomogniu da se nebi učinilo uvrigienje Boxje. Imatchie dakle ovi Bogon-

gliubni Bratimi nastojati pomgnivo, i razvidit jeli ù koj kuchi nesklad, alli koja prigoda grisna, jeli koja Divojka, alli i Mladich ù pogibih od svoga poscenja i onichie pametno, i razborito, i skrovito opomenuti ovu Čegliad dà imaju ostaviti griscivo opchienje, i zal isgled, inako dachieih osvaditi svoim starijim, i Stariscinam Črikvenim zà datijim dostoijne pedipse, akobi potriba bila s' Pravdom Svitovnom. Bittichie duxnost istih Bratimi odabrani da ovo Svetlo dillo, i toliko Bogu ugodno, kad nebi oni mogli svoim gliubeznivim i pameñnim nagovaranjem odvratiti od zlà puta regenu čegliad, kojasu nà prigodi od pogibili, prikazati Posctovanom Gospodinu Kuratu koichie bit darzan ako on nebi moga opraviti dillo poçeto utechise stariscinam zà nacchi kriposne likarie.

Poglavlje Scesto

Na čiast i slavu Boxju, i S. Angela Straxanina isti Bratimi imaticchie pomigliu zà neka Diča kojase skitaju, gredu nà nauk Karstianski, vodechigih oni, i karajuchi ako nebi hotili pojti, i akobi čjuli dà govore rici neposcene bitichie tolikojer gnihova duxnost pokaratijih, i pritigm dachiese opovidit Stariscinam gnihova zlochia zà dostoijne pedipse.

Poglavlje Sedmo

Da svako godischie ù vrime običajno od ostali Bratimschin imase novo Staricinstvo (illi Banka) i da stari Glavari prizovu k'sebi níkoliko vridnijih Bratimi i segnimi dà uçine nove Glavare koji gnmse vidde vridniju, i pomgnivji zà vladati, i upravgliati ovu bratimschinu, i koga budu uginili daje dobro uçignien, i dà pò niedan način nemoxese odvarchi od toga obranja pod pedepsu od libar pet brez millosti, i dà bude darzan priati isto Staricinstvo, i nehtechi priati, dà bude izagnan iz nasce Bratimcshine: i da svaki Xupan svojima Sudci i Prakuraturi immaju skoditi sve dugove, i akobi tko ne hotio platiti dase imma naplatit s' Pravdom Svitovnom, i da ù pridavanju od Staricinstva i konti immaju činit nikakove sprave, ni Obida pod pedepsu od Dukat Deset običajni, i u dillo neposluha mogu Stariscine skoditi pò putu od Pravde Svitovne.

Poglavlje Osmo

Da nasc Xupan bude darzan činiti govoriti nà nasc Oltar svèonne misse običajne t. j. nà dan Angiela Straxanina s'Scenjem istoga dneva: nà Boxich, Uskars, i nà sve ostale koje budu odluçene od Bratimih. I akobi koji Bratim primimo pojti uanka mista, dà mi immamo pojti domitiga nà spize gniegove duadeset migl toliko po Moru, toliko pò kopnu s' dopuscenjem od Pravde.

Poglavlje Deveto

Kadbi Stariscine hotile pokarati koga Bratima zà koje gniegovo pomankanje, da on moxe otvoriti svoje razloghe humigljemo, i tiho pri Stariscinam, i akobi seto osorno govoriti, dà upade ù pedepsu od librize Voska, a ostali dà immaju siditi svaki nà svomu mistu.

Poglavlje Deseto

Dasu darxani Prokaraturi, Sudci i Xupan činiti učinit Sviche Bratimom zà Luminariju, i dasu od gettiri Unze i Turte, i dasu Blagoslovjene od Kapelana, i dase razdile nà dan Angiela Straxanina, i budi darxan svaki platiti zà tù Svichiu, i Turtu libar osam, i ne visce, i ako bij koji nè izkupio pò svù Osminu, dà toliko Sviche, koliko Turte ostanu ù korist od Skule, à dugh dase skodi s'pravdom Svitovnom, i dase nima visce plachiat, pače akobise kako moglo i mogne s vrimenom.

Poglavlje Jedanaesto

Kadbi koji nasc Bratim priminuo s'ovoga Svita, i dabi bio duxan poriz zà Luminarin ali seto drugo à dase nikor od kucchie gniegove nebi pristavio nà ono misto damuse imma ustavit od Grossicchi. I' akobi tko hotio dignuti nascu Bratimschinu nà Sprovod jednoga ki ni nasc Bratim, ako nè dà pet Dukat ù nascu Skullu dà nimmaju ni Sudçi, ni Xupan zapoviditi, akobi poscli dà oni kibi uzrok bili toliko Sudçi, koliko Xupan, i ostali Glavari immaju platiti od svoga.

Poglavlje Duanasto

Da nà post Angiela Straxanina t. j. nà parvi Ottobra Xupan imma s' Gastaldi činit naresoit Oltar zà koju rescidbu nima stratiti od Skule visce od scest libara, i akobi seto visce sarçio dà plati od svoga.

A sada svi jednium glasom potvrđujemo zgor reçene naredbe, i molimo sve onne Bratime koji budu naikon nas, dabi virno, i Bogoljubno uzdarxali ovu Bratimschinu, i sluxili ovomu Oltaru Boxjemu jercchie immati plachiu od Svetmoghuchiega Gospodina Boga, i S^a Angiela Straxanina nà ovomu Svitu, à nà drugomu slavu Viçgnju koja nam dopusti pò gnjegovu neizmirnom Millosardju Otaz ki nas stvorí, Sin ki nas odkupi, i Duh Sveti ki nas prosvitli, i nadahnu nà ovo Svetu dillo. Tako buddi.

Ilmus. et Ecom. Dnus. Doctor Joannes Lucas Garagnin miseracione Divina, et Sante Apostolice sedis gratia Archiepiscopus Spalatens. olim Salonitanus Dalmatiae, ac totius Croatiae Primas viso suplici libello nomine Confratrum sub invocatione S. S. Angelorum Custodum in Ecclesia Parochiali hujus Suburbij majoris existentium presentato; ad augendam xtii. fidelium erga eosdem S. S. Angelos Custodes devotionem Confraternitatem ipsam in quantem ad Se speciat conformavit, demodo serranda servantar . . .

(U Biskupskoj kancelariji 27. maja 1766)

Nevenka Bezić Božanić

FOUR STATUTES OF THE SPLIT BROTHERHOODS

Summary

In 14th century already several brotherhoods were registered in Split. Each brotherhood had its own rules the brethren had to abide by, if they wished to continue being their members. This supplement reveals the Statutes of the four brotherhoods from Veli Varoš (a part of Split) from 17th and 18th centuries. Their particular value lies in the Croatian language written at the time contributing

thus to the linguistic researches. St. Cross '(Sv. Križ) and St Nicholas' (Sv. Nikola) brotherhoods have preserved the so called »strips« (»opute«) listing the brethren on a long strip of calf leather written also in Croatian revealing a series of names and surnames of the Veli Varoš inhabitants. These lists are also important for the study of the language of the time, for demographic researches and for the history of Split.

Izdavač: Književni krug, Split

Tisak: NITRO »Slobodna Dalmacija«, Split